OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE
HE 104/2017 vp.

Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Assi Salminen
Ylitarkastaja Joanna Grandell

26.10.2017

Lakivaliokunnalle

OIKEUSMINISTERIÖN VASTINE (II) LAKIVALIOKUNNALLE ANNETTUJEN KIRJALLISTEN HUOMAUTUSTEN JOHDOSTA (HE 104/2017 vp.)

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä vastinetta asiantuntijalausunnoissa esitettyihin yksityiskohtaisiin huomautuksiin sekä lakivaliokunnassa esitettyihin täydentäviin kysymyksiin. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan esitetyt näkökohdat eivät edellytä muutoksia lakiesitykseen ja lausuu näiltä osin kunnioittavasti seuraavaa:

**Etunimien sukupuolisidonnaisuus ja siitä poikkeaminen**

Valiokunnassa on käyty keskustelua siitä, tulisiko etunimien sukupuolisidonnaisuudesta luopua. Myös esityksen valmistelun yhteydessä etunimien sukupuolisidonnaisuudesta luopumista harkittiin. Näiltä osin kuitenkin päädyttiin ratkaisuun, jossa esitetään nykytilan säilyttämistä. Esityksen pääsääntö sukupuolisidonnaisista etunimistä vastaa tilannetta useimmissa niissä 11 valtioissa, joiden nimilainsäädäntöä oikeusministeriö selvitti julkaisussaan 49/2016. Näistä ainakin seitsemässä valtiossa etunimen hyväksyttävyyden arvioinnissa otetaan huomioon nimien lähtökohtainen sukupuolisidonnaisuus. Vertailumaista vain Ruotsissa on sukupuolisidonnaisuudesta nimenomaisesti luovuttu. Vaikka hallituksen esityksessä pidetään edelleen kiinni etunimien sukupuolisidonnaisuudesta, poikkeamista tästä pääsäännöstä kuitenkin helpotetaan ja sukupuolineutraalien nimien asema kaikille käytössä olevina tunnustetaan.

Esityksen 2 §:ssä säädetään etunimen harkinnanvaraisista edellytyksistä. Esityksen 2 §:n 2 kohdan mukaan etunimeksi voidaan hyväksyä vain nimi, joka on vakiintunut samalle sukupuolelle. Nimen harkinnanvaraisten edellytysten täyttymistä harkittaessa tulee näin ollen arvioida, voidaanko kyseisen nimen katsoa vakiintuneen nimensaajan sukupuolelle. Monien perinteisten etunimien katsotaan usein vakiintuneen tietyn suku-

puolen käytössä oleviksi nimiksi. On kuitenkin olemassa useita etunimiä, joiden voidaan todeta vakiintuneen molemmille sukupuolille. Jos nimeä on annettu säännönmukaisesti molemmille sukupuolille, kuten esimerkiksi nimeä *Kaino*, voidaan tätä pitää osoituksena nimen vakiintumisesta molemmille sukupuolille. Tällaisen sukupuolineutraalin etunimen voisi ottaa kuka tahansa.

Esityksen 3 §:ssä on lueteltu ne perusteet, joiden nojalla 2 §:n 1 momentin mukaisista harkinnanvaraisista etunimiedellytyksistä voidaan poiketa. Pykälän 1 kohdan mukaan vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunut etunimi voidaan hyväksyä, jos etunimi on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan jo käytössä nimensaajan kanssa viidellä samaa sukupuolta olevalla elossa olevalla henkilöllä etunimenä. Vaikka numeraaliset rajanvedot voivat yksittäistapauksessa vaikuttaa sattumanvaraisilta, ovat ne välttämättömiä yhdenvertaisen soveltamisen ja nimiasioiden sähköistämisen vuoksi. Väestötietojärjestelmään merkittyjen elossa olevien nimenkantajien lukumäärää voidaankin pitää yhdenvertaisena ja läpinäkyvänä tapana arvioida etunimen käyttämisen hyväksyttävyyttä. Käytännössä etunimiä vapautuisi ennen pitkää huomattava määrä etenkin kaikkien täysi-ikäisten käytettäväksi, hakijan sukupuoli-identiteetistä riippumatta. Tätä voidaan pitää nimistön luontaisena kehityksenä.

Oikeusministeriö tuo esiin, että kaikille avoin Väestörekisterikeskuksen nimipalvelu ei aina anna luotettavaa tietoa nimenkantajien todellisesta lukumäärästä. Esimerkiksi uniikkinimi, jota on tosiasiassa annettu vain yhdelle henkilölle, näkyy yksityisyyden suojaan liittyvistä syistä palvelussa sekä naisten että miesten nimien kohdalla molemmissa merkintänä ”alle 5”. Näin ollen nimen kerrotaan olevan yhteensä alle 10 henkilön käytössä. Nimipalvelu ei myöskään erottele elossa olevia ja kuolleita nimenkantajia. Laissa esitetyt viittaukset väestötietojärjestelmään tarkoittavat näin ollen rekisterinpitäjänä toimivien maistraattien käytössä olevaa rekisteriä, ei avointa nimipalvelua.

Harkinnanvaraisesta etunimiedellytyksestä poikkeaminen on mahdollista myös, jos siihen harkitaan olevan 3 §:n 4 kohdan mukainen muu erityinen syy. Tällaisia olisivat esimerkiksi sellaiset uudet tai ja harvinaiset nimet, jotka eivät ole vakiintuneet kummankaan sukupuolen nimiksi ja jotka täyttävät 1 §:ssä säädetyt ehdottomat edellytykset. Tällaisetkin nimet olisivat lähtökohtaisesti sukupuolineutraaleja ja siten kaikkien käytettävissä.

Vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunut etunimi voidaan hyväksyä myös hakijan sukupuoli-identiteettiin perustuvasta syystä. Tässä edellytettäisiin huomattavasti nykyistä vähäisempää selvitystä. Voimassa olevan nimilain soveltamiskäytännössä vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunut nimi on hyväksytty, jos hakija on esittänyt todistuksen hakeutumisestaan sosiaali- ja terveysministeriön sukupuolen muuttamiseen tähtäävän tutkimuksen ja hoidon järjestämisestä sekä lääketieteellisestä selvityksestä transseksuaalin sukupuolen vahvistamista varten antaman asetuksen (1053/2002) 2 §:ssä tarkoitettuihin sukupuolen muuttamiseen tähtääviin tutkimuksiin. Soveltamiskäytännössä on jäänyt osin epäselväksi se, missä kaikissa tilanteissa tällainen selvitys on saatava ja riittäisikö vähempikin selvitys. Selvityksen vaatimista on pidetty paikoitellen kohtuuttomana. Esityksen mukaan säännöksen soveltamisalaa ei olisi rajattu koskemaan vain sukupuolen vahvistamistilanteita, vaan ratkaisevaa olisi hakijan oma kokemus omasta sukupuoli-identiteetistään eikä lääkärintodistusta enää edellytettäisi. Säännösten kokonaisuus mahdollistaa myös sen, että henkilön etunimi voisi koostua molemmille sukupuolille tai

jommallekummalle sukupuolelle vakiintuneesta nimestä, kummallekaan vakiintumattomasta nimestä tai näiden yhdistelmästä. Esimerkiksi intersukupuoliselle lapselle olisi mahdollista antaa tällainen nimiyhdistelmä, jos se katsottaisiin kokonaisuus huomioiden lapsen edun mukaiseksi.

Esitys ei erottele ensimmäisiä tai jälkimmäisiä etunimiä, muutoin kuin jos kyseessä on lapsen vanhemman etunimestä tai kutsumanimestä muodostettu matro- tai patronyymi kuten *Liisantytär*. Tällaista ei voisi antaa ilman erityistä syytä lapsen ensimmäiseksi etunimeksi. Tapauskohtaisessa harkinnassa otetaan kuitenkin huomioon lapsen etu harkittaessa ensimmäisen etunimen ja jälkimmäisten etunimien muodostamaa kokonaisuutta.

Ehdotetuilla 3 §:n poikkeamisperusteilla ei voitaisi poiketa 1 §:n mukaisista ehdottomista edellytyksistä. Tämä tarkoittaa sitä, että erityisesti nimen haitta-arvio lapsen edun kannalta tulee arvioitavaksi silloinkin, kun 3 §:n poikkeusperusteista jokin täyttyy.

Oikeusministeriö toteaa, että ratkaisu, jossa nimien sukupuolisidonnaisuus poistettaisiin lainsäädännöstä kokonaan, johtaisi tilanteeseen, jossa lapsen edun arvioiminen on näiltä osin hankalaa tai mahdotonta. Jos nimien tosiasiallista vakiintuneisuutta toiselle sukupuolelle ei tunnustettaisi lainkaan lainsäädännössä, ei lapsen edun kannalta voitaisi myöskään arvioida tilannetta, jossa lapselle haluttaisiin antaa Suomessa tosiasiallisesti vain vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunut nimi. Nimi olisi pakko hyväksyä, mikä saattaisi lapsen edun kannalta johtaa ristiriitaiseen tilanteeseen. Soveltamiskäytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa vanhemmat ovat esittäneet syntyneelle lapselle selvästi vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunutta nimeä ilman perusteltua syytä.

Kun otetaan huomioon tämä ja oikeusministeriön aiemmassa vastineessa esiin tuotu, oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotuksen muuttamiseen ei ole aihetta.

**Sukupuoli-identiteettiin liittyvien nimenmuutoshakemusten maksuttomuus**

Valiokunnassa on käyty keskustelua siitä, tulisiko 28 §:n 6 kohdassa säädetty hakemusasian maksuttomuus ulottaa koskemaan kaikkia niitä tilanteita, joissa etunimen muuttaminen johtuu henkilön hakeutumisesta transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain (563/2002, myöh. *translaki*) mukaiseen sukupuolen vahvistamisprosessiin.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksen lähtökohtana on, että nimen muuttaminen sukupuoli-identiteettiin perustuvilla syillä ei enää edellytä näyttöä tai tarkoitusta siitä, että henkilö olisi vahvistamassa sukupuoltaan translain tarkoittamalla tavalla. Vastakkaiselle sukupuolelle vakiintunutta nimeä voi hakea myös muilla sukupuoli-identiteettiin liittyvillä perusteilla. Mikäli nimenmuutos olisi maksuton vain tapauksissa, joissa sukupuoli-identiteettiin vetoava henkilö osoittaa aikovansa vahvistaa sukupuolensa, johtaisi yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliseen tilanteeseen suhteessa muihin sukupuoli-identiteettiinsä vetoaviin nähden. Myös sen arvioiminen, millaista näyttöä edellytettäisiin sukupuolen vahvistamiseen tähtäävän prosessin alkamisesta, olisi käytännössä hankalaa tai mahdotonta. Näiltä osin tulisi laissa olla säännökset myös siitä, mitä tapahtuu tilanteessa, jossa aloitettu prosessi ei päätykään sukupuolen vahvistamiseen.

Ehdotuksen tarkoituksena ei ole myöskään se, että maksuttomia hakemuksia voitaisiin tehdä useita kertoja. Mikäli kaikki sukupuoli-identiteettiin liittyvät syyt oikeuttaisivat hakemusten maksuttomuuteen, olisi tällä perusteella nimen vaihtaminen maksutta useita kertoja mahdollista.

Maistraatti toimii translain 3 §:n mukaisena sukupuolen vahvistavana viranomaisena. Esityksen 28 §:n 6 kohdassa ehdotettuun maksuttomuuteen liittyy julkinen intressi siitä, että väestötietojärjestelmään sukupuolen vahvistamisen seurauksen tehtävän merkinnän yhteydessä voidaan järjestelmään merkitä myös sukupuolelle vakiintunut nimi maksutta. Kun nimenmuutoshakemus tehdään ennen sukupuolen vahvistamista ja sukupuolen merkitsemistä väestötietojärjestelmään, sovelletaan hakemukseen poikkeusperusteita ja päätös edellyttää maistraatin harkintaa. Kun nimenmuutos tehdään sukupuolen vahvistamisen jälkeen ja kun sukupuoli on merkitty väestötietojärjestelmään, noudattaa ratkaisu nimien sukupuolisidonnaisuuden pääsääntöä, eikä se edellytä maistraatin harkintaa.

Kun otetaan huomioon tämä ja oikeusministeriön aiemmassa vastineessa esiin tuotu, oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotuksen muuttamiseen ei ole aihetta.

**Lapsen edun huomioiminen esityksessä**

Oikeustieteen tohtori Suvianna Hakalehto on lausunnossaan esittänyt näkemyksiä lapsen edun huomioon ottamisesta esityksessä. Hakalehto toteaa, että esityksestä tulee näkyä se, että lapselle ei voida antaa hänen kehityksensä ja hyvinvointinsa kannalta haitallisia, lapsen edun vastaisia nimiä tai muuttaa lapsen nimeä ilman, että se on lapsen edun mukaista. Hakalehdon mukaan lakiin on otettava säännös, jonka mukaan annettaessa lapselle nimeä on huolehdittava siitä, että nimi ei ole lapsen edun vastainen.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä on huomioitu Hakalehdon edellä esittämä. Lapsen etua arvioidaan etu- ja sukunimien haittaa koskevien säännösten kautta ja esityksellä taataan lapsen edun toteutuminen itsemääräämisoikeutta ja kuulemista koskevilla menettelysäännöksillä. Lapsen etua korostetaan esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa niin, että säännöksiä soveltavan tulee varmistaa aina säännöstä soveltaessaan lapsen edun toteutuminen.

Lapsen etu ei ole staattinen käsitys, jota jokaisessa yksittäistapauksessa tulisi arvioida samojen perusteiden mukaisesti. Lapsen edun varmistaminen on ensisijaisesti lapsen huoltajien tehtävä. Lapsen huoltajien on kaikessa toiminnassaan yritettävä toimia lapsen toiveita, tarpeita ja henkilökohtaisten olosuhteita edistävällä tavalla. Esitys asettaa reunaehdot tälle vanhempien valinnanvapaudelle (etunimen ehdottomat ja harkinnanvaraiset edellytykset, sukunimen määräytymisen perusteet, lapsen itsemääräämisoikeus, lapsen kuuleminen, lukumäärärajoitus alle 12-vuotiaan nimenmuutosten osalta) ja samalla esityksellä varmistetaan se, että viranomaiskontrolli viimesijaisena keinona estää lapsen edun vastaisten päätösten tekemisen.

Oikeusministeriö korostaa, että 1 §:ssä ehdotetut nimen pahennukseen, haittaan ja ilmeiseen soveltumattomuuteen liittyvät ehdottomat edellytykset asettavat korkean kynnyksen erityisesti lapsen edun arvioimiselle. Perusteluissa korostetaan alaikäiselle lap-

selle mahdollisesti aiheutuvan haitan arvioimista, ja haittakynnys tulee näin ollen arvioida alaikäisen lapsen kohdalla alhaisemmaksi kuin hakijan ollessa täysi-ikäinen. Ensisijainen haitan arviointi kuuluu lapsen huoltajille, viimesijainen viranomaisille. Säännöksen merkitys korostuu etenkin tilanteissa, joissa lapselle ehdotetaan täysin uutta tai harvinaista nimeä. Ehdotetuilla 3 §:n poikkeusperusteilla ei myöskään voida poiketa esityksen 1 §:n ehdottomista edellytyksistä. Näin ollen myös jo yleisesti käytössä oleva etunimi tai etunimistä muodostettava kokonaisuus voidaan arvioida yksittäistapauksessa lapsen edun vastaiseksi, jos se on omiaan aiheuttamaan lapselle haittaa.

Hakalehto esittää lausunnossaan, että lakiin tulee kirjata vaatimus siitä, että lapsen etunimen ja sukunimen muuttamiselle tulee pystyä esittämään joka kerta lapsen edun näkökulmasta hyväksyttävät perusteet.

Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä on huomioitu se, että lapsen nimen muuttamisen tulee aina olla perusteltua. Nimenmuutosta ei voi tehdä, mikäli laissa asetettuja reunaehtoja (muun muassa etunimen ehdottomat ja harkinnanvaraiset edellytykset, sukunimen määräytymisen perusteet, lapsen kuuleminen) nimenmuutokselle ei täytetä. Lukumäärärajoituksen asettaminen alle 12-vuotiaan nimenmuutosten kohdalla on erityissäännös, jolla varmistetaan, että sinällään perusteltujen muutosten lukumäärä ei aiheuta lapsen edun vastaisten päätösten tekemistä. Lukumäärärajoitus korostaa lapsen oikeutta pysyvään nimeen ja nimi-identiteettiin. Oikeusministeriö painottaa, että lukumäärärajoitus koskee sekä etu- että sukunimien muutosten yhteenlaskettua määrää.

Lukumäärärajoitus liittyy myös sähköisen järjestelmän kehittämiseen. Ehdotukseen sisältyy sähköisen nimi-ilmoituspalvelun lisäksi myös sähköisen nimenmuutospalvelun luominen. Valtaosa nimiasioista eli noin 83 prosenttia liittyy nimen määräytymiseen lapsen syntymän jälkeen tai vihkimiseen. Nimenmuutosasiat muodostavat jäljellä jäävän 17 prosenttia nimiasioista. Nimenmuutosasioiden yhteenlaskettu lukumäärä oli Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksiköltä saadun tiedon mukaan vuonna 2016 noin 14 500 kappaletta. Näistäkin arviolta noin 70 prosenttia liittyy perhesuhteissa tapahtuneeseen muutokseen kuten avioeroon tai muutoksiin lapsen perhesuhteissa taikka haluttu nimenmuutos on muutoin selkeä. Näissä tilanteissa viranomaisella on käytettävissään nimenmuutoksen tueksi tarvittavat tiedot jo väestöjärjestelmän perusteella, mikä luo hyvät edellytykset nimiasian nopealle sähköiselle käsittelylle. Oikeusministeriö korostaa, että suuresta volyymista johtuen myös lasten nimiasioiden osalta sähköisen käsittelyn tulee olla näin ollen mahdollista selkeissä tapauksissa, joissa lapsen nimen tai lapsen nimenmuutoksen voidaan automaattisen tietojenkäsittelyn keinoin varmistaa täyttävän säädetyt edellytykset.

Hakalehto on lausunnossaan esittänyt, että olisi perusteltua harkita myös 15 vuotta nuoremman lapsen mahdollisuutta saada nimensä muutetuksi huoltajan vastustuksesta huolimatta tilanteessa, jossa siihen on erityisen painavia syitä ja muutos olisi lapsen edun mukainen.

Oikeusministeriö toteaa, että vajaavaltaisen itsenäinen puhevallan käyttö hänen nimeään koskevissa asioissa tarkoittaisi lapsen huoltajien lakiin perustuvan tehtävän ohittamista ja edellyttäisi lähtökohtaisesti edunvalvojan sijaisen määräämistä. Tällaisen ratkaisun säätäminen erityislaissa merkitsisi pitkälle menevää periaatteellista muutosta

lapsen huoltoa koskevaan nykytilaan, eikä sitä voida pitää perusteltuna. Lapsen edun arvioiminen on ensisijaisesti hänen huoltajilleen kuuluva tehtävä, eikä tästä lähtökohdasta ole syytä poiketa nimilainsäädännössäkään ehdotettua laajamittaisemmin. Oikeusministeriö toteaa, että esitettyä 15 vuoden rajaa itsenäiselle puhevallan käytölle voidaan pitää oikeasuhtaisena erityisesti siitä syystä, että esityksessä on kattavasti huomioitu tätä nuorempien lasten kuuleminen menettelysäännöksissä sekä lapsen edun varmistaminen aineellisissa säännöksissä.

**Alaikäisen kuuleminen**

Lastenpsykiatrian erikoislääkäri Janna Rantala on tuonut lausunnossaan esiin täydennyksiä ehdotuksen 44 §:n 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Oikeusministeriö toteaa, että Rantalan lausunnossaan esittämät näkökohdat lapsen kuulemiseen liittyvistä yksityiskohdista ovat pääsääntöisesti perusteltuja ja täydentävät ehdotettua 44 §:n 2 momentin sääntelyä. Esityksen tarkoituksena on painottaa lapsen kuulemista nimeen liittyvässä päätöksenteossa aina, kun se on lapsen olosuhteet huomioon ottaen mahdollista. Toisin kuin Rantala, oikeusministeriö kuitenkin pitää perusteltuna yksityiskohtaisissa perusteluissa esiin tuotua tosiseikkaa, jonka mukaan ”tilanteessa, jossa lapsi ei ole vielä täyttänyt 12 vuotta, mutta on lähestymässä 12 vuoden ikää, on usein tarpeen selvittää myös alle 12-vuotiaan alaikäisen mielipide, koska lapsen nimeä ei voida muuttaa ilman lapsen suostumusta enää sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 12 vuotta”. Perustelun voidaan todeta korostavan sitä, että viranomaisen tulisi erityisesti kiinnittää huomiota huoltajien mahdolliseen pyrkimykseen muuttaa lapsen nimeä ilman lapsen kirjallista suostumusta juuri ennen lapsen 12 vuoden ikää. Perustelu näin ollen nimenomaan liudentaa rajaa alle 12-vuotiaan ja yli 12-vuotiaan kuulemisessa sekä asettaa sähköisen järjestelmän suunnittelulle reunaehtoja niin, että järjestelmä tunnistaa myös muut tilanteet kuin yli 12-vuotiailta edellytettävät ehdottomat suostumukset.

Oikeustieteen tohtori Suvianna Hakalehto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota 44 §:n 2 momentin sanamuotoon ja todennut, että lakiin on syytä valita sanamuoto, joka vaatii päätöksentekijää perustelemaan lapsen edun näkökulmasta hyväksyttävillä syillä ne tilanteet, joissa 12 vuotta täyttäneen lapsen näkemys jätetään selvittämättä ja huomioon ottamatta. Oikeusministeriö toteaa, että säännöksen muotoilu vastaa esimerkiksi isyyslain vastaavaa sääntelyä ja sen tarkoituksena on nimenomaisesti varmistaa, että kuulemista ei sivuuteta vähäisillä perusteilla.

**Ennen syntymäänsä kuolleen lapsen nimi**

Valiokunnassa on käyty keskustelua siitä, olisiko ennen syntymäänsä kuolleen lapsen tietojen tallettaminen väestötietojärjestelmään mahdollista. Koska asia kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan, on oikeusministeriö pyytänyt asiassa valtiovarainministeriön kannanottoa. Valtiovarainministeriö lausuu asiassa seuraavaa:

Väestötietojärjestelmä on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetty keskitetty, kattavat väestötiedot sisältävä valtakunnallinen keskusrekisteri. Väestötietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen

varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (128/2010).

Väestötietojärjestelmän tietojen ylläpidossa on tietojärjestelmän perustamisesta lähtien noudatettu käytäntöä, jonka mukaan järjestelmään merkitään vain elävänä syntyneet. Tämä käytäntö on omaksuttu jo aikanaan paikallisten paperimuotoisten väestörekistereiden ylläpidossa. Elävänä syntyneen lapsen ilmoittamisesta väestötietojärjestelmään säädetään väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen 32 §:ssä.

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa on säädetty väestötietojärjestelmän käyttötarkoituksesta siten, että väestötietojärjestelmää pidetään yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon sekä sen jäsenille kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien mahdollistamiseksi, toteuttamiseksi ja turvaamiseksi. Väestötietojärjestelmään merkitään siten sellaiset tiedot, jotka ovat yhteiskunnan kannalta ja yhteiskunnan jäsenten oikeudellisen aseman selvittämisen kannalta tarpeen. Lasten oikeudellisessa asemassa on eroja esimerkiksi siten, että lapsen syntymisellä elävänä on perintöoikeudellisia vaikutuksia, mutta näitä vaikutuksia ei ole, jos lapsi syntyy kuolleena. Yhteiskunnan jäsenelle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet liitetään Suomen lainsäädännössä lähtökohtaisesti siihen, että lapsi on syntynyt elävänä. Tästä johtuen väestötietojärjestelmään merkitään vain elävänä syntyneet.

*Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan nykyistä lainsäädäntöä ei ole tältä osin syytä muuttaa.*

**Asiointi maistraatissa**

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota sähköisten palvelujärjestelmien saavutettavuuteen ja siihen, että palvelun saamiseksi tulee olla myös vaihtoehtoinen menettely erityisesti niiden henkilöiden sujuvan palvelemisen mahdollistamiseksi, jotka eivät pysty käyttämään sähköistä palvelujärjestelmää.

Oikeusministeriö toteaa, että maistraatissa on jatkossakin mahdollista saada asiansa käsitellyksi myös nimiasioissa paperilomakkeita käyttäen tai henkilökohtaisesti asioiden. Valtiovarainministeriön toimialalle kuuluvat tunnistamisratkaisujen kehittäminen ja sähköisten palvelujärjestelmien saavutettavuuteen liittyvät kysymykset. Valtiovarainministeriöltä saadun tiedon mukaan eduskunnalle annetaan kevätistuntokaudella 2018 hallituksen esitys Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2016/2102, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuus) toimeenpanosta, jossa asiaa käsitellään tarkemmin.

**Ehdotetun 28 §:n 5 kohdan sanamuoto**

Kotimaisten kielten keskus on lausunnossaan esittänyt teknistä korjausta ehdotuksen 28 §:n 5 kohtaan.

Oikeusministeriö toteaa, että kyseistä säännöstä on jo hallituksen esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen Kotuksen viittaamasta muotoilusta muutettu niin, että epäselvyyttä suostumuksen antavasta puolisosta ei jää. Kotus on ehdottanut muotoilua ”alaikäinen

lapsi saa sen sukunimen tai sukunimiyhdistelmän, jonka hänen toinen vanhempansa on ottanut avioitumisen tai parisuhteen rekisteröimisen yhteydessä..”. Oikeusministeriö toteaa, että muotoilu ei ole mahdollinen, koska tällainen nimi voidaan saada myös muulloin kuin avioitumisen tai parisuhteen rekisteröimisen yhteydessä, esimerkiksi avioliiton aikana. Muotoilua ei ole näin ollen syytä muuttaa.